

нає своє полювання. Павук досить обережно підкрадається до своєї жертви, з 10 мм зупиняється і ретельно вимірює відстань до своєї здобичі, при цьому залишається на місці і зовсім не рухається. Потім стискає свою спину і плює 2 отруйні нитки шовку. Коли здобич має більший розмір, ніж сам павук, то тоді він використовує спеціальні довгі волоски, що знаходяться на його ногах. Павук досить полюбляє тепло. Переважно його можна знайти під камінням.

На сьогодні до Червоної книги України включено лише 2 види павуків, але охорона даних безхребетних є досить актуальною на сьогодні, оскільки головною причиною зниження чисельності павуків є зміни в природному середовищі. Ці зміни безпосередньо пов'язані з діяльністю людини.

Отже, павуки в наш час є однією з найбільш процвітаючих груп тварин.

На території Хорольського району трапляється тільки 19 видів павуків, представників 10 родин. Загалом виявлено 6 рідкісних видів таких родин: Lycosidae, Павуки- скакуни, Eresidae, Theridiidae, Scytodidae.

Виявлені представники: *Pardosa lugubris*, *Salticuss cenicus*, *Eresus kolari* *Thanatus arenarius*, *Steatoda grossa*, *Scytodes thoracica*.

Література

1. Астахова Е.В. К изучению фауны пауков Харьковской и Полтавской областей / Астахова Е.В. — Харьков: Вестн. Харьков. ун-та. — Вып. 105, 1974. — 195 с.
2. Ланге А.Б. Ряд павуки (Aranei). Життя тварин / Ланге А.Б. — К.: Вища освіта, 1984. — Т-3. — 543 с.
3. Лукьянов Н.П. Список пауков, водящихся в Юго-Западном крае и смежных с ним губерниях России / Лукьянов Н.П. — К.: Киевск. общ-ва естествоисп. — 1897. — 212 с.
4. Михайлов К. Г. Каталог павуків / Михайлов К.Г. — К: Вища школа, 1997. — 260 с.

ПОНЯТТЯ МЕЗОФАУНИ У СУЧАСНІЙ НАУЦІ

Дмитренко І.С.

Полтавська державна аграрна академія

Інтерес до ґрунтово-зоологічних досліджень зріс в 40 — 50-ті роки ХХ століття. Визначну роль у цьому зіграли дослідження академіка М.С. Гілярова і створеної ним першої в СРСР лабораторії ґрунтової зоології 1956 року, для координування досліджень в країні. Монографія М.С. Гілярова «Особливості ґрунту як середовища проживання і її значення в еволюції комах» удостоєна Сталінської премії, стала основоположником нової галузі природознавства — ґрунтової зоології, що увібрала в себе досягнення зоології, генетичного ґрунтознавства, еволюційної теорії, а автор став визнаним у всьому світі засновником ґрунтової зоології та її лідером [2].

ґрунтова фауна — важливий фактор ґрунтоутворення, що впливає на всі властивості ґрунту, включаючи її родючість тому, вивчення ґрунтових безхребетних на сьогодні дуже актуально. Це пов'язано, у першу чергу, зі зниженням родючості ґрунтів у нашій країні й у світі в цілому. У багатьох випадках чуйними індикаторами зміни режиму й властивостей ґрунтів у порівнянні з фізико-хімічними показниками є педобіонти. З метою біоіндикації активно застосовується ґрунтова мезофауна, для якої ґрунт виступає як середовище проживання в цілому й вони можуть взаємодіяти з багатьма компонентами своєї екосистеми. Найбільший вплив на педобіонтів виявляють такі властивості ґрунту, як гранулометричний склад, зміст і характер рослинних залишків, кількість гумусу, величина Ph, вміст карбонатів, гідрометричний і

сольовий режим [2].

Великий вплив на процеси ґрунтоутворення мають численні представники **грунтової фауни** — безхребетні, хребетні, які населяють різні горизонти ґрунту, або живуть на його поверхні. *За розмірами ґрунтової фауни можна поділити на чотири групи:*

а) **мікрофауна** — організми, розміри яких менші 0,2 мм.. Головними з них є протозоа, нематоди, різоподи, ехінококи, які живуть у вологому ґрунтовому середовищі;

б) **мезофауна** — організми, розміри яких від 0,2 до 10 мм.: маленькі комахи, специфічні черви, що пристосувалися жити у ґрунті, де досить вологе повітря;

в) **макрофауна** — складається з тваринних організмів розміром від 10 мм. до 800 мм.: земляні черви, молюски, комахи (мурахи, терміти);

г) **мегафауна** — тварини більші 800 мм.: великі комахи, краби, скорпіони, гадюки, черепахи, маленькі і великі гризуни, лисиці, борсуки та інші тварини, які риють у ґрунтах ходи, норії [2].

Представників мезофауни можна відловлювати за допомогою стандартних ґрунтово-зоологічних методів (розкопки, принади й пастки Барбера). У якості пасток Барбера використовуються пластикові стаканчики, скляні баночки та інші ємності, що можна занурити в товщу ґрунту [3].

Найпоширенішими представниками ґрунтової мезофауни є:

- Клас Губоногі (Геофілоподібні, Скутигероподібні, Кістянкоподібні, Сколопендроподібні);
- Клас Двопарноногі (Китичники, Гломериди, Полідесмові, Ківсякоподібні);
- Клас Пауроподи;
- Клас Симфіли;
- Клас Покритошелепні (Безвусикові, Ногхвістки, Двохвістки);
- Клас Комахи (Перетинчастокрилі);
- Клас Павукоподібні, Підклас Кліщі [3].

Насправді ж представників мезофауни набагато більше, але найбільш часто зустрічаються саме приведені вище таксони безхребетних [3].

Дослідженнями мезофауни на сьогодні займається не велика кількість вчених особливо в Полтавській області, але такі вчені, як О.С. Комаров та В.В. Бригадиренко активно займаються проблемою формування фауни підстилкових безхребетних аренних лісів р. Дніпро в умовах Полтавської області [1].

ВИСНОВКИ

1. Великий вплив на процеси ґрунтоутворення мають численні представники ґрунтової фауни — безхребетні, хребетні, які населяють різні горизонти ґрунту і живуть на його поверхні.
2. Монографія М.С. Гілярова «Особливості ґрунту як середовища проживання і її значення в еволюції комах» (1949), удостоєна Сталінської премії, стала основоположником нової галузі природознавства — ґрунтової зоології.
3. Дослідженнями мезофауни на сьогодні займається не велика кількість вчених особливо в Полтавській області, але мною була знайдена і опрацьована стаття О.С. Комарова та В. В. Бригадиренка «Особливості формування фауни підстилкових безхребетних аренних лісів р.Дніпро в умовах Полтавської області»

Література

1. Бригадиренко В.В. Різноманіття угруповань підстилкових безхребетних долинних лісів річки Псел (Полтавська область) / В.В. Бригадиренко, О. С. Комаров

// Вісник Білоцерк. держ. аграр. ун-ту: 36. наук. пр. — Вип. 47. — Біла Церква, 2007. — С 43-49.

2. Гиляров М.С. Методы почвенно-зоологических исследований. / М.С. Гиляров — М.: АН СССР, 1975. — С. 34-56.
3. Щербак Г.И. Зоология безхребетных: підручник для студ. біол. спец. ун-тів: У 3 кн. / Г.И. Щербак, Д.Б. Царичкова, Ю.Г. Вервес. — Київ : Либідь, 1997. — Кн. 2 — 352 с.

ВИДОВИЙ СКЛАД ДЕННИХ ЛУСКОКРИЛИХ ОКОЛИЦЬ СЕЛА СТАРІ САНЖАРИ

Закалюжний В.М., Щербук К.В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленка

Лускокрилі поширені на всіх континентах крім Антарктиди, і найбільшого різноманіття досягають в тропіках. В Центральній Європі налічується більше 4000 видів. У той же час це третій по числу видів ряд комах, що включає в себе близько 140 000 видів і, що уступає по розмаїтості форм тільки ряду жуків.[1]

З усіх комах, метелики користуються найбільшою популярністю. Навряд чи знайдеться на світі людина, що не захоплювалася б ними так само, як захоплюються красивими квітами.

Видовий склад денних метеликів околиць села Старі Санжари досить різноманітний. Нами було поставлене завдання ознайомитися з представниками даної місцевості, з'ясувати які з рідкісних видів мешкає на цій території та визначити охоронні заходи які можуть проводитися для збереження рідкісних та зникаючих денних Лускокрилих.

В основу дослідження покладено матеріали, зібрані за допомогою ентомологічного сачка та вручну. Протягом періоду збору матеріалу (з червня по жовтень 2011 — 2012 року) нами було виявлено 19 видів денних лускокрилих що належать до 7 родин (Косатцеві — *Papilionidae*, Німфаліди — *Nymphalidae*, Біланові — *Pieridae*, Сатири — *Satyridae*, Синявці — *Lycaenidae*, Строкатки — *Zygaenidae*, Ведмедиці — *Arctiidae*); 14 родів (Іфіклідес — *Iphiclides*, Ванесси — *Vanessa*, Німфаліди — *Nymphalis*, Інахіс — *Inachis*, Полігонія — *Polygonia*, Шашечниці — *Melitaea*, Білани — *Pieris*, Лимонниці — *Rhodis*, Жовтяниці — *Colias*, Апорія — *Aporia*, Юртина — *Maniola*, Червонці — *Chrysophanus*, Строкатки — *Zygaena*, Каліморфа — *Callimorpha*).[4]

Таблиця 1.

Видовий склад фонових денних лускокрилих околиць села Старі Санжари

Родина	Рід	Вид	Приуроченість до екоотопів поширення
Косатцеві — <i>Papilionidae</i>	Іфіклідес — <i>Iphiclides</i>	Подалірій — <i>Iphiclides podalirius</i>	В степових ярах з чагарниками й дикими плодовими деревами, на узліссях й галявинах листяних лісів, в парках, садах тощо[2]
Косатцеві — <i>Papilionidae</i>	Іфіклідес — <i>Iphiclides</i>	Вітрильник-Папілій Махаон — <i>Papilio machaon</i>	На польових дорогах, лісових узліссях, лугах, в садах і на клум-